

12.5.2025

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Pukinmäen eteläisen asemanseudun asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

HEL 2025-000338 T 10 03 03

Helsingin kaupunkiympäristön toimialan asemakaavoituspalvelu on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Pukinmäen eteläisen asemanseudun 20.3.2025 päivätystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Perustehtävänsä mukaisesti kaupunginmuseo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja esittää kantanaan seuraavaa.

Kaava-alue sijaitsee Pukinmäen juna-aseman eteläisten sisäänkäyntien kohdalla Vantaanjoen ja Longinojan varren rantapuistojen äärellä. Pääradan länsipuolella sijaitsee Pukinmäen kartanoalue. Ratavallintien varrella pääradan itäpuolella sijaitsee vuonna 1987 valmistunut kaksikerroksinen toimistorakennus, autopaikkojen korttelialue sekä yleinen pysäköintialue. Savelantien varrella sijaitsee autopaikkojen korttelialueita. Kaavamuutosalueella juna-aseman vierellä on liityntäpysäköintipaikkoja.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan Pukinmäen juna-aseman äärelle Savelaan mahdollistetaan asuinkeuhkojen täydennysrakentamista. Varte Oy:llä on suunnitteluvarausalueita Ratavallintien ja Savelantien varrella. Suunnitelmissa on purkaa alueella sijaitseva nykyinen toimistorakennus ja mahdollistaa sen tilalle vaihteittain rakennettava pysäköintilaitos. Lisäksi täydennysrakentamisteilla sijaitsevia Helsingin kaupungin asunnot Oy - Heka autopaikkoja sekä liityntäpysäköintipaikkoja järjestellään uudelleen ja mahdollistetaan rakenteellisia keskitettyjä pysäköintiratkaisuja asemanseudun tulevan maankäytön tehostamiseksi. Asemakaavan muutoksen yhteydessä kehitetään myös Pukinmäen kartanon aluetta pienentämällä kartanon tonttia ja kasvatamalla puistoaluetta.

Alueella on voimassa useita asemakaavoja, joissa alue on merkitty yleisten rakennusten korttelialueeksi, jolla ympäristö säilytettään, toimistorakennusten korttelialueeksi, autopaikkojen korttelialueeksi, yleiseksi pysäköintialueeksi, katualueeksi ja puistoiksi. Alueella on voimassa Helsingin yleiskaava 2016. Yleiskaavan mukaan alue on osoitettu Lähi-keskusta-alueeksi, Asuntovaltaiseksi alueeksi A2 ja Asuntovaltaiseksi alueeksi A3. Suunnittelualue sijoittuu lisäksi valtakunnallisesti merkittä-

12.5.2025

vän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY2009) Pihlajamäen lähiö viereen.

Helsingin kaupunki omistaa alueen lukuun ottamatta toimistorakennusten korttelialuetta osoitteessa Ratavallintie 2a, joka on yksityisomistuksessa. Kaavoitus on tullut vireille tontin omistajan tai haltijan hakemuksesta.

Kaupunginmuseon kanta

Asemakaavan muutosalueelle sijoittuva Pukinmäen kartanon pihapiiri ja rakennukset on suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa (1999). Kartanon päärakennus on suojeltu Sr-1 merkinnällä; ”Suojeletava rakennus. Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus, jota ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaustöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen kulttuurihistoriallisesti arvokas luonne säilyy.” Pihapiirin muut rakennukset on suojeltu sr-2 merkinnällä: ”Kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka tarvelevät julkisivun tai vesikaton kaupunkikuvallista arvoa. Mikäli rakennuksessa on aikaisemmin suoritettu tällaisia toimenpiteitä on rakennus korjaus- tai muutostöiden yhteydessä pyrittävä korjaamaan rakennuksen tyyliin hyvin soveltuvalla tavalla.”

Kartanon pihapiiri sijaitsee omalla kukkulallaan hieman ympäristöään korkeammalla. Pihapiiriä koskee kaavamääräys Y/ s: ”Yleisten rakennusten korttelialue, jolla ympäristö säilytetään.” Pihapiiri on yhdeltä sivulta avoin ja asuinpihalla on säilynyt neljä puurakennusta 1800-luvulta, joiden hierarkia on selkeästi havaittavissa. Kartanon pihapiirin läheisyyteen rakennettiin asuinkerrostaloja 1980-luvun lopulla, jolloin kartanon lähiympäristön maisema muuttui merkittävästi. Kartanon rakennukset ovat kuitenkin säilyneet suhteellisen hyvin ja rakennuksilla sekä niiden muodostamalla kokonaisuudella on merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Vanhat kartanorakennukset tuovat myös ajallista kerroksellisuutta alueelle.

Asemakaavan muutoksen yhteydessä kartanon tonttia pienennetään ja käyttötarkoitusta laajennetaan. Kaupunginmuseon näkökulmasta kartanoalueen kehittäminen on mahdollista, mutta museo haluaa kuitenkin korostaa, että alueen kehittäminen tulee toteuttaa suojeltujen rakennusten ja pihapiirin arvokkaat ominaispiirteet huomioiden eikä nykyisiä suojelumerkintöjä saa heikentää. Kartanon ympäristöön 1980–90-luvuilla toteutettu uudisrakentaminen on ulotettu aivan kartanon pihapiirin läheisyyteen, joten museon näkökulmasta jäljellä oleva suojeltu pihapiiri tulee pyrkiä säilyttämään. Piha-alueen nykyiset rakentamattomat vyöhykkeet toimivat myös puskurialueina alueen muulle, huomattavasti

12.5.2025

modernimmalle rakennuskannalle. Myös pihapiirin kaupunkikuvallisesti merkittävä puusto ja kasvillisuus on tärkeää huomioida.

Savelan pohjoisosan nykyisten maantasopysäköintitonttien kehittäminen on museon näkökulmasta kannatettavaa. Suunnitelmien mukaan Ratavallintie 2a nykyinen toimistorakennus (1987) purettaisiin täydennysrakentamisen alta. Museon näkökulmasta kaava-alueen lähelle sijoittuvat Ratavallintien Hekan asuinkerrostalot (1980) tulee huomioida uudisrakennusten suunnittelussa, sillä ne edustavat Pukinmäen täydennysrakentamisen ja kehittymisen vaiheita. Myös valtakunnallisesti sekä maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö Pihlajamäen lähiö tulee ottaa huomioon uudisrakennusten suunnittelussa. Museo pitää positiivisena, että suunnitelmissa on uudisrakennusten ja Hekan talojen väliin jätetty kasvillisuutta ja viheralueita.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kaavamuutoksen suunnittelualueen Pukinmäen kartanoalueella sijaitsee kaksi muinaismuistolain (295/1963) perusteella rauhoitettua kiinteää muinaisjäännöstä Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki), jonka tunnus on muinaisjäännösrekisterissä 1000001711 sekä Tykkipatteri 76 (Pukinmäki) 1000013599. Muinaisjäännökset inventoitiin Helsingin kaupunginmuseon toimesta 2024–2025 ja niiden tiedot sekä aluerajaukset on päivitetty muinaisjäännösrekisteriin 20.3.2025. Suunnittelualueen muilla osilla ei sijaitse tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita.

Sonaby malm Bocksbacka on historiallisen ajan kylänpaikka. Keskiajalta tunnetun säteritilan tontti sijaitsee osoitteessa Rälssitie 2, edelleen käytössä olevan Bocksbackan kartanon tontilla. Paikka on säilyttänyt vanhakantaisen ilmeensä punaisine puurakennuksineen ja puutarhoineen. Bocksbackan kartanon nykyinen päärakennus ja pihaa reunustavat sivurakennukset ovat peräisin 1800-luvulta. Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417. Kylässä oli ollut rälssiä jo vuodesta 1435 jolloin Bocksbackaan myönnettiin Nils Pederssonille rälssikirje ratsupalvelusta vastaan. Bocksbackan kartanon pihamaata ja puutarhaa on aikojen kuluessa todennäköisesti täytetty ja tasattu. Kartanon lounaispuolelle on myös rakennettu ensimmäisen maailmansodan aikaan tykkipatteri 76. Puutarhassa, päärakennuksen etelänurkalta kaakkoon erottuu maastossa yksi maakumpu, mutta selkeitä maan pinnalle näkyviä rakenteita ei ole. Vanhoja kulttuurikerroksia on saattanut säilyä maan alla pihalla, rakennusten väleissä ja kartanon ympäristön puistoalueilla.

Tykkipatteri 76 on ensimmäisen maailmansodan aikainen kahden tykin tykkipatteri, jonka rakennusajankohta on 1915–1917. Kohde sijaitsee

12.5.2025

Rälssintien kerrostaloalueen vieressä, Rälssintie 9:n piha-alueen laidalla, Bockin-puiston koillispuolella. Kohteella on säilynyt voimakkaasti maatonut, 2–2,5 m korkea ja noin 80 m pitkä maavalli, joka on muodostanut patterin rintasuojan. Valli on luode-kaakko-suuntainen. Vallin kaakkoispään länsipuolella, kaakkoisemman tykkiaseman kohdalla erottuu maastossa painanne, jonka halkaisija on noin 10 m. Luoteispäässä valli kulkee kerrostaloalueen pihamaan ja Pukinmäen kartanon rakennuksien sekä pihamaan välissä. Vallin päällä kulkee ulkoilutie. Myös vallin kaakkoispään poikki kulkee ulkoilutie. Lounaisempi tykkiasema sekä suojarakenteet ovat peittyneet tai tuhoutuneet todennäköisesti kerrostalojen rakennustöissä vuosien 1988–1993 välillä.

Muinaismuistolain ensimmäisessä pykälässä todetaan: ”Kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty.” Kaavamuutoksessa tulee tämän perusteella lähtökohtaisesti varmistua, ettei kiinteän muinaisjäännöksen säilyminen vaarannu.

Muinaismuistolain 13. §:n mukaan: ”... kaavoitusta suunniteltaessa on hyvissä ajoin otettava selko siitä, saattaako hankkeen tai kaavoituksen toimeenpaneminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä. Jos niin on laita, on siitä viipymättä ilmoitettava muinaistieteelliselle toimikunnalle asiasta neuvottelemista varten. Neuvottelussa on kuultava maanomistajaa.” Nykyisen museolain perusteella ilmoitus tehdään Helsingin kaupunginmuseolle.

Mikäli Pukinmäen kartanoalueen kehittämisessä kuitenkin suunnitellaan maankaivua muinaisjäännöksen alueella, kuten esimerkiksi siirrettävän rakennuksen perustustöitä, kevyen liikenteen väylien rakentamista tai valaisinpylväiden asentamista ja niiden kaapelointia tms., on asiasta oltava hyvissä ajoin yhteydessä Helsingin kaupunginmuseoon, joka toimii asiantuntijaorganisaationa. Museovirasto kuulee Helsingin kaupunginmuseota tutkimus- ja kajoamislupaprosesseissa, joista se tekee päätöksiä. Mikäli kaivutyöt katsotaan muinaisjäännösalueella välttämättömiksi, ne yleensä edellyttävät etukäteen tehtäviä arkeologisia tutkimuksia tai töiden aikana tehtävää arkeologista valvontaa. Arkeologiset tutkimukset tai valvonnan tekee tässä tapauksessa jokin kenttätöihin erikoistunut konsultti koulutetun arkeologin johdolla. Kenttätöistä, raportoinnista sekä mahdollisista analyyseistä ja konservointikuluista vastaa rakennushankkeen teettäjä. Lisätietoja asiasta antaa Helsingin kaupunginmuseon tutkija John Lagerstedt (john.lagerstedt@hel.fi).

Kaupunginmuseolla ei ole muuta huomautettavaa asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

5 (5)

12.5.2025

Lisätiedot

Katariina Ruuska-Jauhijärvi, tutkija, puhelin: 09 310 36473
katariina.ruuska-jauhijarvi(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö